

VLUCHTELINGENCRISIS

‘Nu EU faalt, moet Duitsland apart met Turkije gaan onderhandelen’

Voorzitter denktank ESI Gerald Knaus: Nederland moet ‘Merkel Plan’ omarmen

Tan Tunali
Istanboel

Gerald Knaus is een man met een missie. Sinds enkele weken trekt de Oostenrijker door Europa om beleidsbepalers te overtuigen van een andere aanpak van de vluchtingencrisis. ‘Want nu doen we het met non-voorstellen en debatten voor de bühne over oplossingen die er niet zijn, zoals het optrekken van muren’, zegt de voorzitter van denktank European Stability Initiative (ESI). ‘Er is geen plan, geen vertrouwen, en Turkije en de EU praten volledig langs elkaar heen.’

Knaus noemt het gebrek aan controle over de Egeïsche Zee de voornaamste oorzaak van de vluchtingencrisis. Turkije, dat een terugnameakkoord met Griekenland uit 2002 niet implementeert, is volgens hem cruciaal voor het herstellen van die controle. ‘Alleen als Turkije systematisch vluchtelingen van de Griekse eilanden terugneemt en Syriërs de mogelijkheid geeft te integreren in de eigen samenleving, kan de EU de crisis onder controle krijgen. Beide maatregelen zijn voor de Turken politiek ongelooflijk moeilijk, dus moeten we hun daadwerkelijk iets bieden.’

Het probleem is echter, zegt Knaus, dat de EU Turkije weinig te bieden heeft, omdat de meeste landen in de unie niet direct de gevolgen van de vluchtelingenstroom ondervinden. Regeringen in die landen — zoals de Hongaarse premier Viktor Orbán — gebruiken de crisis louter voor eigen politiek gewin, stelt hij. ‘Daarom moeten we ons realiseren dat de EU als onderhandelaar hierin geen uitweg kan bieden. Vluchtelingen gaan voor het overgrote deel naar drie landen: Duitsland, Zweden en Oostenrijk.’

Deze lidstaten moeten onder leiding van Duitsland bilateraal met Turkije onderhandelen, aldus Knaus, die afgelopen maand namens het ESI het zogeheten Merkel Plan presenteerde.

In het Merkel Plan neemt Duitsland ieder jaar 500.000 Syrische vluchtelingen direct uit Turkije op. In ruil implementeert Turkije het terugnameakkoord met Griekenland en biedt Duitsland Turkse staatsburgers de mogelijkheid visa-vrij te reizen binnen de EU. Vorige week maakte vicekanselier Sig-

‘Vluchtelingen gaan nu voor het overgrote deel naar drie landen: Duitsland, Zweden en Oostenrijk’

Vluchtelingen wachten in een opvangkamp in Oostenrijk tot ze de grens naar Duitsland over mogen steken. FOTO: LUKAS BARTH/HH

mar Gabriel in de Frankfurter Allgemeine Zeitung de geesten rijp voor directe opname van groepen vluchtelingen. Zo kan een chaotische immigratie worden gestopt en een nieuwe start in de vluchtelingenpolitiek worden gemaakt, aldus Gabriel.

Knaus: ‘Er is een langzame erkenning — binnen de Duitse regering in het bijzonder — wat de echte problemen zijn. Het moet gaan over logistieke oplossingen. Groot voordeel van het Merkel Plan is dat Duitsland weet wie het binnenhaalt. Daar heeft het land nu geen enkel idee van. We moeten begrijpen dat iedereen die in Griekenland arriveert de EU binnen is en, als we internationale en EU-wetgeving willen naleven, niet zomaar teruggestuurd kan worden.’

‘In Duitsland hoor ik vaak dat dit plan politieke zelfmoord zou zijn, maar in de afgelopen twee maanden alleen al bereikten weer een half miljoen mensen de EU. Wat we op dit moment doen, praten over “hotspots” en receptiecentra, is slechts het verplaatsen van mensen op een trein die al rijdt in plaats van het controleren van de trein. Dat is pure tijdverspilling’, aldus Knaus.

‘Het is ongelooflijk belangrijk dat Merkel veel eerder dan anderen heeft begrepen dat Turkije de sleutel vormt in de oplossing van deze crisis’

Gerald Knaus

Het Merkel Plan heeft alleen betrekking op Syrische vluchtelingen. ‘Want dit is in de eerste plaats een Syrische crisis. De huidige vluchtelingenstroom is ontstaan doordat Syriërs in Turkije hun hoop hebben verloren. De grootste vluchtelingenpopulatie ter wereld, Syriërs, verblijft op dit moment in het land met de meeste vluchtelingen ter wereld, Turkije, zonder hoop op een betere toekomst daar en op tien kilometer afstand van de EU. De overtocht is relatief weinig riskant en je hebt 100% garantie op asiel in Duitsland. Hoe langer dit duurt, hoe meer mensen uit andere landen ook gebruik gaan maken van deze situatie.’

Het gevaar schuilt volgens Knaus vooral in het steeds sterker wordende gevoel van burgers in de EU dat hun politici de controle verliezen. ‘Aanvankelijk was er best veel sympathie voor beleid om Syrische vluchtelingen te helpen, omdat mensen het probleem onderkennen. Maar het gevoel van het verlies van controle in combinatie met de angst voor terrorisme is koren op de molen van rechtse partijen die zeggen dat de politieke elites geen antwoorden hebben. Knaus verwijt dezelfde elites het belang

van Turkije lang niet (h)erkend te hebben.

Volgens Knaus is daardoor de toekomst van het asielsysteem als geheel onder druk komen te staan. ‘Momenteel wordt 80% van alle asielaanvragen wereldwijd gedaan in Europa. De andere rijke landen hebben gepast. Als de Europese landen nu falen, is het VN-Vluchtelingenverdrag (waarin staat wie in aanmerking komt voor de status van vluchteling en dus asiel, red.) ten dode opgeschreven. Als andere landen, bijvoorbeeld Nederland en Frankrijk, tegen Duitsland zeggen: “We steunen dit plan”, dan zou dat het politiek gezien ongelooflijk veel makkelijker maken.’

Ondanks alle problemen ziet Knaus de toekomst niet helemaal somber in. ‘Het is ongelooflijk belangrijk dat Angela Merkel veel eerder dan anderen heeft begrepen dat Turkije de sleutel vormt in de oplossing van deze crisis. Ze houdt vast aan haar principes en is bereid haar politieke carrière hieraan te verbinden. Ik denk dat er zoveel op het spel staat dat Duitsland uiteindelijk de leiding zal nemen. Als Duitsland als enige een geloofwaardig plan heeft en dat op een slimme manier presenteert, zou het kunnen werken.’